

FOTO: LUMIR PECOLD

Buchara

Kdysi žil v Buchaře zlatník a měl krásnou ženu. Ta soutěžila svým vzhledem s nádherou klenotů, které vyráběl. Po léta nosil do domu klenotníka vodu stejný roznašeč. Byl zdvořilý, poctivý, zlatníková žena byla ctnostná a pán domu si všiml jen své práce a rodiny.

Až jednoho dne naplnil roznašeč vody nádrže v domě jako jindy, ale na odchodu se přitočil k ženě šperkaře, vzal ji za ruku a začal jí paži tisknout a hladit. Žena si to nechala líbit a teprve po chvíli se vytrhla a odběhla. Když se ale vrátil manžel, spustila: „Přiznej, co se ti dnes přihodilo na trhu? Určitě se stalo něco, co není v pořádku.“

Zlatník zaváhal, ale žena dál naléhala. „Jedna žena si u mě před časem objednala náramek a dnes si ho přišla vyzvednout. Přinesl jsem náramek a připjal jí ho na předloktí. Nevím, co se stalo, měla nádhernou paži a já ji najednou hladil a tiskl,“ přiznal zlatník.

„Tak proto se stalo to, co se přihodilo mně.“ A vyprávěla mu o roznašeči vody. „Osud zaslechl tvůj čin a postaral se o ozvěnu,“ uzavřela žena rozpravu. „Odpusť mi, ženo,“ prosil zlatník. „Jako bych nevěděl,

že kámen vržený k nebi se vrátí,“ omlouval se a pomyslel si: Ještě že jsem ho nevyhodil příliš vysoko.

Staré příběhy v dnešním světle

Zrovna na ten příběh z Tisíce a jedné noci jsem si vzpomněl, když jsem míjel taxík, u kterého v poledním horku řidič právě vyměňoval píchlé kolo. Funěl, nadával a cloumal zuřivě šroubem, který nešel povolit. Před pár minutami zastavila na mé mávnutí právě tahle stará volha. „Potřebuji se dostat k madrasc Čar-minar,“ řekl jsem řidiči do okýnka. Prohlédl si mě, okem mrknul na teploměr na palubní desce a pak vyslovil zcela absurdní sumu.

„Máš mě za idiota?“ řekl jsem mu a hodil si brašnu s fotoaparáty na rameno. K mad-

rase to mohlo být tak sotva dva kilometry, to ujdou i v tom horku. Teď míjím funičiho taxikáře a nemůžu se zbavit pocitu zlomyslného zadostiučinění. „...kámen k nebi vržený se vrátí...“ Duch Buchary je tu všudypřítomný a funguje stále.

Cíl karavan

Odedávna sem mířily karavany z východu i západu, severu i jihu. Putovali sem kupci z Číny, Persie, Ruska i daleké Indie. Odpočinek v oáze obklopené pískem pouště Kyzylkum, hledali i benátští obchodníci a tu a tam sem zajeli až z daleké Skandinávie. Zboží přicházelo ze Středomoří i z Tibetu. Odtud do dálav putovalo koření, hedvábí, kožešiny, šperky, koberce.

Nejen zboží ale proslavilo toto město. Buchaře se říkalo

„moudrá“. Žilo tu a tvořilo mnoho slavných učenců, stavitelů, lékařů i básníků. Jména jako Rúdaki a Dakikí, Naršahi, Avicena, Ahmad Mah dům Dóniš nebo Sadriddín Ajnī nebyla dodnes zapomenuta.

Buchara patří k nejstarším městům Střední Asie. Vznikla na dolním toku řeky Zeravšan již v 1. tisíciletí př. n. l. Nejstarší zmínky se objevují v dílech arabských kronikářů v 8. století n. l. Nejdůkladněji ale dějiny města popisuje až zdejší rodák, historik Abú Bakr Naršahí (899 – 959).

Rozkvět v 10. století

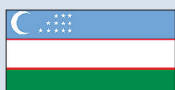
Až do poloviny 4. století n. l. byla Buchara součástí Kúšánského království, v 5. století součástí Euthalitského státu, jehož metropole ležela od Buchary jen nějakých 40 km. V sedmém století dobyli Arabové postupně Egypt, Palestinu, Írán a vkročili také do Střední Asie. Roku 709 dorazili až k hradbám Buchary a dobyli ji mocným útokem. V 9. století se město dostalo do područí Samánovců a stalo se centrem rozlehlého feudálního státu. Buchara se mocně rozvíjela. V centru města Registanu se usídlily úřady – dívány, a stály tu i paláce bucharských velmožů a vládců. Ulice Rabátu, neboli předměstí, obsadili řemeslníci, Ark – či chcete-li citadelu – obhospodařovali vojáci. Město chránily mohutné hradby s jedenácti branami. Celé 10. století se považuje za dobu největšího rozkvětu.

Strategické místo oázy na křižovatce karavan i její bohatství však bylo velkým lákadlem. Buchara neušla pozornosti ani Čingischána, který město po úporném boji dobyl v roce 1220. Za několik málo dnů zbyly z města jen doutnající trosky bez života. Je paradoxem, že o znovuoživení slávy Buchary se vlastně zasloužil Tímúr, jeden z Čingischánových potomků, a pak především Tímúrovův vnuk Ulug-beg. Mnoho z toho, co bylo tehdy postaveno, zdobí Bucharu dodnes.

LUMIR PECOLD

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Historické centrum uzbecké Buchary bylo zapsáno na Seznam světového dědictví UNESCO v roce 1993. K nejpozoruhodnějším památkám patří Ark – bývalá citadela, mauzoleum Izmaíla Samaního, mauzoleum Čašmanajub, mešita Baland,

minaret Kaljan, mešita Kaljan. Pozoruhodné jsou také medresy Miri-arab, Ulugh-bekova, Abdul-Azíze-chána, Čar-minar a další stavby.

Kompletní Seznam světového dědictví UNESCO v češtině: www.ingema.net rubrika WH UNESCO.